

B2 darajadagi talabalarga autentik materiallar orqali tinglab tushunishni o'rgatish

Usmanova Nilufar Xasan qizi
O'zDJTU katta o'qituvchi

Annotatsiya. Mazkur tezisda B2 darajadagi talabalarning tinglab tushunish ko'nikmalarini rivojlantirish uchun autentik resurslardan foydalanish samaradorligini chuqur tadqiq qilishni o'z ichiga oladi. Autentik materiallarning asosiy xususiyatlarini aniqlash, ularni ta'limga yo'naltirilgan materiallar bilan taqqoslash, mavjud muammolar va imkoniyatlarni ko'rib chiqish hamda autentik resurslarni ta'lim jarayoniga tadbiq qilishdagi afzalliklarni o'rganishni maqsad qilgan.

Kalit so'zlar: *tinglab tushunish, Integratsiya, autentik, non autentik*

Kirish. Kundan kunga rivojlanib borayotgan asrimizda til o'rganish jarayonida bir qancha samarali usullar, metodlar, manbalar bilan bir qatorda ayrim muammolarga ham duch kelinayotganini ham kuzatish mumkin. Til o'rganishni nimadan boshlashni bilmaslik, mustaqil o'rganish uchun boshlang'ich bilimning yo'qligi, manba va materiallarning yetishmasligi yoki ulardan mustaqil foydalana olmaslik shular jumlasidandir.

Shuni ta'kidlash kerakki, chet tilini o'rganishda amaliy mashg'ulotlar davomida autentik materiallardan foydalanish ushbu muammolarni samarali hal etishga yordam beradi. Bu o'rinda chet tilini o'rganishda "haqiqiy materiallar"dan foydalanishga alohida ahamiyat berish kerak bo'ladi. "Haqiqiy materiallar kundalik vaziyatlarda ishlatiladigan tilning hayotiy namunalarini beradi. Ulardan o'quvchilarning qiziqishini yanada oshirishda foydalanish mumkin"¹¹³.

Tinglashni o'rgatishda haqiqiy materiallardan foydalanishning afzalliklari va kamchiliklari munozaralar markazida. Ba'zilarining ta'kidlashicha, asl materiallardan foydalanish o'quvchilar uchun ham, o'qituvchilar uchun ham skriptli materiallardan foydalanishga qaraganda foydaliroqdir. Davomiylilikning oxirida tadqiqotchilar tinglash ko'nikmalarini rivojlantirishda haqiqiy materiallardan foydalanishdan ko'ra skriptli materiallardan foydalanish foydaliroq ekanligini ta'kidlaydilar. Ushbu tafakkur maktablarining har biri o'z dalillarini qo'llab-quvvatlash uchun foydalanadigan dalillarga ega.

Ingliz tili darslarida haqiqiy materiallardan foydalanish juda ko'p afzalliklarga ega, masalan, o'quvchilarning motivatsiyasiga ijobiy ta'sir ko'rsatish, haqiqiy madaniy ma'lumotlarni taqdim etish, talabalarni haqiqiy til bilan tanishtirish, o'quvchilarning ehtiyojlariga yaqinroq munosabatda bo'lish va ijodiy qobiliyatlarini qo'llab-quvvatlash. o'qitishga yondashuv. Oxir oqibat, talabalar ingliz tilini sinfdan tashqarida haqiqiy hayotiy vaziyatlar uchun o'rganadilar. Internetda mavjud bo'lgan haqiqiy matnlarning ko'pligiga ega bo'lgan o'qituvchi menyularning qog'oz nusxalarini yoki gazetalardan kesilgan maqolalarni qidirishga hojat yo'q.

Boshqa tomondan, haqiqiy matnlar ko'pincha qiyin til, keraksiz so'z birikmalari va murakkab til tuzilmalarini o'z ichiga oladi. Shuning uchun o'qituvchi ushbu qiyinchiliklarni bartaraf qilish uchun tinglash faoliyatini loyihalashi kerak. To'g'ri tanlangan usullar, uslublar va strategiyalar ingliz tilini o'qitish jarayonida haqiqiy matnlarni amalga oshirishga qaratilgan sanab o'tilgan barcha muammolarni hal qilishi mumkin.

Tinglashni haqiqiy materiallar bilan o'rgatishning ahamiyati tinglovchilar tushunish uchun pastdan yuqoriga jarayonlar (lingvistik bilim) va yuqoridan pastga texnikasi (fon bilimlari) ni qo'llashi bilan izohlanadi. Ushbu ikki tomonlama yondashuv materialni yanada yaxlit va har tomonlama tushunishni ko'rsatadi¹¹⁴.

¹¹³ Chawes Enciso, N. C. (2018). Workshops centered on authentic videos to enhance speaking [Master's thesis, Universidad Externado de Colombia] <https://bdigital.uexternado.edu.co/handle/001/9542>.

¹¹⁴ Córdoba-Zúñiga, E., & Rangel Gutiérrez, E. (2018). promoting listening fluency in pre-intermediate EFL learners through meaningful oral tasks.

Haqiqiy materiallarga asoslangan tinglash darsi bir xil bosqichlarga ega bo'lishi kerak. Autentik materiallarda dars jarayonida tadbiiq etilayotganda, har bir o'qituvchi quyidagi elementlarni yodidan chiqarmasligi lozim.

1. Kirish.
2. Bloklovchi lug'atni oldindan o'rgatish.
3. Asosiy fikrni tinglash.
4. Tafsilot yoki aniq ma'lumotni tinglash.
5. Tinglashdan keyingi harakatlar.

Xulosa. Haqiqiy materiallar bilan tinglashni o'rgatish til o'rganuvchilar ayniqsa B2 darajadagi tinglovchilar uchun uchun juda ko'p foyda keltiradi. Bu ularga real hayot tili bilan tanishish imkonini beradi, ularning tinglash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi va umumiy til bilimlarini oshiradi. Tegishli materiallarni tanlash, kontekstni taqdim etish, turli xil tinglash vazifalarini ishlab chiqish va tinglashni boshqa til ko'nikmalari bilan birlashtirish kabi samarali strategiyalarga rioya qilish orqali o'qituvchilar qiziqarli va mazmunli tinglash darslarini yaratishi mumkin. Bundan tashqari, o'quvchilarni sinf ichida va tashqarisida haqiqiy materiallar bilan o'zaro aloqada bo'lishga undash avtonomiya va umrbod ta'lim olishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Bishop, D. V. M., Chan, J., Hartley, J., & Weir, F. (1998). When a nod is as good as a word: Form- function
2. relationships between questions and their responses. *Applied Psycholinguistics*, 19, 415-432.
3. <http://dx.doi.org/10.1017/S0142716400010249>
4. Brown, G. (1986). Investigating listening comprehension in context. *Applied Linguistics*, 7, 284-302.
5. <http://dx.doi.org/10.1093/applin/7.3.284>
6. Bishop, D. V. M., Chan, J., Hartley, J., & Weir, F. (1998). When a nod is as good as a word: Form- function
7. relationships between questions and their responses. *Applied Psycholinguistics*, 19, 415-432.
8. <http://dx.doi.org/10.1017/S0142716400010249>
9. Brown, G. (1986). Investigating listening comprehension in context. *Applied Linguistics*, 7, 284-302.
10. <http://dx.doi.org/10.1093/applin/7.3>.
1. Chawes Enciso, N. C. (2018). Workshops centered on authentic videos to enhance speaking [Master's thesis, Universidad Externado de Colombia] <https://bdigital.uexternado.edu.co/handle/001/9542>.
2. Córdoba-Zúñiga, E., & Rangel Gutiérrez, E. (2018). promoting listening fluency in pre-intermediate EFL learners through meaningful oral tasks.
3. Hughes R. Teaching and researching speaking. London: Pearson Longman, 2002. 249 p.
4. Wilson J. J. How to teach listening. London: Pearson Longman, 2008. 192 p.